

незалежності суддів, які визначені Законом України «Про судоустрій і статус суддів», а також іншими правовими актами.

Соціально – моральними умовами, за наявності яких суд є гарантом прав і свобод особи під час застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, слід вважати умови, які створюють внутрішнє переконання судді у правильності прийняття ним процесуального рішення про обмеження права особи на свободу і засновані та не суперечать стандартам у сфері судочинства, Кодексу суддівської етики, Бангалорським принципам поведінки суддів тощо. Ними є людяність, чесність, справедливість, не корумпованість, непідкупність, принциповість, патріотизм, професіоналізм, старанність тощо.

Комплексне поєднання зазначених умов сприяє об'єктивності, незалежності й неупередженості суду у питанні застосування запобіжного заходу як гаранту прав і свобод при його застосуванні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Законодавство України від 13.04.2012 р. в редакції від 13.02.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#n742> (дата звернення 21.04.2020 р.)
2. Шавкун М.Г. Процесуальний контроль органів судової влади на досудових стадіях кримінального процесу: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ. нац. ун-т внутр. справ. – К., 2010. С.13.
3. Грошевий Ю.М. Підстави обрання запобіжних заходів за новим КПК України / Ю.М. Грошевий, О.Г. Шило// Юрид. часопис Нац. акад. внутр. справ. 2013. № 1. С. 226.

К.Б. Марисюк

доцент, доктор юридичних наук,
професор кафедри кримінального права і процесу,
Інституту права, психології та інноваційної освіти

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ КВАЛІФІКАЦІЇ ДІЯНЬ ЗА Ч. 2 СТ. 296 КК УКРАЇНИ

Кваліфікуючою ознакою хуліганства, передбаченого ч. 2 ст. 296 КК України, є дії, передбачені частиною першою цієї статті, «вчинені групою осіб». Ця кваліфікуюча ознака хуліганства є новою. Вчинення хуліганства групою осіб матиме місце, коли принаймні дві особи діють спільно як виконавці без попередньої змови між собою, спонтанно або у випадку, коли до хуліганських дій однієї особи приєдналась інша особа. Вчинення хуліганства за попередньою змовою групою осіб, тобто тих, які до початку злочину домовилися про його спільне вчинення дає також підставу для кваліфікації вчиненого за ч. 2 ст. 296 КК України, а факт вчинення злочину за попередньою змовою має враховуватись як обставина, яка обтяжує покарання.

Дослідники, які вивчали хуліганство, стверджують, там, де хуліганство вчиняється групою осіб, наслідки, як правило, більш тяжкі. Це викликано тим, на думку Г. І. Піщенко, що учасники групи, відчуваючи взаємну підтримку, поведуться сміливіше, проявляють елементи безчинства [1, с. 25].

Як стверджує М. Й. Коржанський, за ч. 2 ст. 296 КК України кваліфікуються дії, вчинені кількома суб'єктами кримінальної відповідальності, коли кожен з учасників групи вчинив хуліганські дії, передбачені ч. 1 ст. 296 КК України. Якщо ж хуліганські дії вчинив один із співучасників, а інші були, наприклад, підбурювачами, то вчинене не кваліфікується як хуліганство, передбачене ч. 2 ст. 296 КК України. За таких умов дії виконавця кваліфікуються за ч. 1 ст. 296 КК України, а дії підбурювача – за ч. 4 ст. 27 і ч. 1 ст. 296 КК України [2, с. 465].

Проте, слушно зауважують В. Г. Гончаренко та П. П. Андрушко, для кваліфікації злочинів, в яких вчинення їх групою осіб передбачено як кваліфікуючу ознаку цих діянь, за вказаною ознакою не вимагається попередньої змови між учасниками злочину, однак якщо вона мала місце, то їх дії (за відсутності такої кваліфікуючої ознаки, як вчинення злочину за попередньою змовою групою осіб) кваліфікуються як вчинені групою осіб [3, с. 587].

Постанова Пленуму Верховного суду України містить положення про те, що хуліганство визнають учиненим групою осіб і кваліфікують за ч. 2 ст. 296 КК України у разі участі в злочинних

діях декількох (двох і більше) виконавців незалежно від того, яка форма співучасті мала місце. Кваліфікація за цією ознакою дій осіб, які вчинили злочин за попередньою змовою або організованою групою, не виключає визнання зазначених обставин такими, що обтяжують покарання [4].

Отже, вчинення хуліганства групою осіб матиме місце, коли принаймні дві особи діють спільно як виконавці без попередньої змови між собою, спонтанно або у випадку, коли до хуліганських дій однієї особи приєдналась інша особа. Вчинення хуліганства за попередньою змовою групою осіб, тобто тих, які до початку злочину домовилися про його спільне вчинення дає також підставу для кваліфікації вчиненого за ч. 2 ст. 296 КК України, а факт вчинення злочину за попередньою змовою має враховуватись як обставина, яка обтяжує покарання. Злочин вважається вчиненим за попередньою змовою групою осіб і у випадку його вчинення організованою групою, тобто коли в його готуванні або вчиненні брали участь декілька осіб (три і більше), які попередньо зорганізувалися у стійке об'єднання для вчинення цього та іншого злочинів, об'єднаних єдиним планом з розподілом функцій учасників групи, спрямованих на реалізацію цього плану, відомою всім учасникам групи. У цьому випадку дії всіх членів організованої груп кваліфікуються безпосередньо за ч. 2 ст. 296 незалежно від їх ролі у вчиненні хуліганства.

Як засвідчує аналіз судової практики, залишаються проблеми при кваліфікації хуліганства, вчиненого за попередньою змовою групою осіб. Дуже часто суди кваліфікують дії винних осіб за ч. 2 ст. 296 КК України, як вчинені групою осіб, в той час як має місце кваліфікація таких дій без урахування цієї обтяжуючої обставини.

Дещо неправильним, на нашу думку, є те, ч. 2 ст. 296 КК України передбачає відповідальність за вчинення хуліганства як за попередньою змовою, так і без такої змови. Адже, фактично, вчинення хуліганства за попередньою змовою є більш суспільно небезпечним. Проте, призначаючи покарання це може виступити тільки як обтяжуюча обставина. Так, В. В. Налуцишин, висловив пропозицію змінити ч. 2 ст. 296 КК України, додавши слова «або за попередньою змовою групою осіб» [5, с. 7]. Хотілось би підтримати цю пропозицію, вважаючи, що в такому випадку норма буде більш правильною і обґрунтованою.

Характерними ознаками вчинення хуліганства групою осіб є: випадковість виникнення групи; вплив ситуації на вчинювані кожним окремо, а також і групою в цілому дій, які позбавлені усвідомленої конкретики, що є характерною для іншого різновиду групових дій – вчинення злочину за попередньою змовою групою осіб. При вчиненні хуліганства групою осіб її склад аморфний, не передбачуваний, а тому невизначений і нестійкий. Учасники групи можуть вільно діяти до об'єднання, а також після приєднання до дії іншого (інших учасників) можуть вільно припинити свої дії. В такому випадку можлива добровільна відмова від вчинення цього злочину.

Таким чином хуліганство, вчинене групою осіб, буде мати місце при наявності таких ознак: в хуліганстві приймають участь два або більше виконавці, які є суб'єктами цього злочину; кожен з виконавців самостійно виконує об'єктивну сторону хуліганства повністю або частково; незалежно від моменту виконання дій, що утворюють об'єктивну сторону злочину; хуліганські дії вчиняються шляхом не передбачуваного об'єднання зусиль учасників, які діють під впливом ситуації (обставин справи).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Піщенко Г. І. Правові аспекти та відмінні особливості кримінально-карального хуліганства. *Право України*. 1997. №2. С. 14-24.
2. Коржанський М. Й. Науковий коментар Кримінального кодексу України. К. : Атіка. 2001. 1056 с.
3. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України. / За заг. ред. В. Г. Гончаренка, П. П. Андрушка. К. : Форум, 2005. 1083 с.
4. Постанова Пленуму Верховного суду України «Про судову практику у справах про хуліганство» від 22 грудня 2006 р. № 10. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-91>
5. Налуцишин В. В. Кримінальна відповідальність за хуліганство (ст. 296 КК України): автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.08 / В.В. Налуцишин ; Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. К., 2008. 239 с.